

Let op deze paus

Geschreven door Dirk van Genderen en van een inleiding, commentaar en een conclusie voorzien door Robert Termorshuizen.

De originele tekst is hier te vinden:

<https://dirkvangenderen.nl/2016/05/19/let-op-deze-paus/>

De tekst in de grijze kaders hieronder betreft de originele tekst van het artikel, mijn commentaar is er per kader aan toegevoegd. De originele tekst is nergens aangepast, behalve dat er wat regelovergangen verwijderd zijn en op een enkele plek is een missend aanhalingsteken toegevoegd. De kopjes, zoals o.a. in de inhoudsopgave getoond, zijn van mijn hand.

Inhoudsopgave

Inleiding	2
Deel 1: Paus Franciscus	3
Deel 2: Maak alle volken tot mijn discipelen	5
Deel 3: Verenigen contra respecteren van godsdiensten	8
Deel 4: De paus als geestelijke wereldleider	10
Deel 5: Er is maar één God	12
Deel 6: Op weg naar de hel	13
Deel 7: De ware redding	14
Conclusie	15

Inleiding

In de tekst van Dirk van Genderen wordt gewezen op het gevaar van de houding van de paus ten opzichte van de islam. De paus heeft namelijk diverse keren blijk gegeven van een wens tot toenadering tussen beide religies.

Deze insteek is gebaseerd op de wederzijdse onverdraagzaamheid, waardoor veel mensen met de vreselijkste vormen van geweld en/of armoede geconfronteerd worden. Naar mijn idee heeft de paus goed in de gaten dat een groot deel van de ellende wordt veroorzaakt door de waarheidsclaim, die bij beide religies een geheel eigen invulling krijgt.

Dirk van Genderen lijkt zich echter te verschansen in het door hem veronderstelde gelijk van de Christelijke levensopvatting en kan alles wat daarvan afwijkt alleen maar kwalificeren met termen als leugens, dwaalleer, etc. Daarbij heeft hij de neiging het eigen gelijk te willen onderstrepen met een wel erg selectieve terugblik op de geschiedenis.

In mijn reacties op het schrijven van Dirk van Genderen probeer ik het een en ander te ontzenuwen en toe te lichten. Naar mijn idee hoeft een christen, net zo min als een moslim, zijn idee van de waarheid op te geven. Op zich zou de gelovige best ruimte kunnen geven aan de vraag waarom zijn geloof de waarheid betreft, maar waar het hier om gaat is dat hij niet voor anderen definieert wat de waarheid is. Dat is precies wat de paus lijkt te na te streven.

Robert Termorshuizen

November 2022

Deel 1: Paus Franciscus

Eerste blok originele tekst

Het is een beetje een hachelijk onderwerp waarover ik deze keer schrijf, maar toch wil ik dit met u delen. Omdat ik verontrust ben over bepaalde ontwikkelingen in de Rooms-Katholieke Kerk, namelijk dat de paus steeds positiever over de islam spreekt.

Zeker, paus Franciscus is een bijzonder mens. Zijn inzet voor de armen en ontheemden is bewonderenswaardig. Daar kunnen we veel van leren. Toch gaan bij mij alarmbellen rinkelen als ik zijn uitspraken over de islam lees. Dat is het wat ik met u wil delen. Niet om met de beschuldigende vinger te wijzen, maar om alert te zijn op actuele ontwikkelingen.

Reactie

Het lijkt mij prijzenswaardig dat de paus een soort relativering t.a.v. de waarheidsclaim formuleert, en dat is wat hij lijkt te doen. Binnen de islam is een ander idee omtrent "de waarheid" geformuleerd en dat kun je maar beter accepteren, ook al ben je het er niet mee eens en ook al ben je nog zo overtuigd van je eigen gelijk. Het is verstandig om de islam als een andere godsdienst te zien in plaats van als een dwaalleer en het is verstandig om moslims als broeders en zusters te zien (gewoon omdat het mensen zijn net als wij, met hun eigen overtuigingen, goede kanten en tekortkomingen) in plaats van als vijanden. Denk maar zo: "als ik in Iran geboren was, was ik nu waarschijnlijk overtuigd moslim." Extremisme en terrorisme dienen afgekeurd en bestreden te worden, in elke religie en overtuiging. De gemiddelde moslim is echter geen extremist en zeker geen terrorist. Net als de gemiddelde christen.

Naar mijn idee gaan alle religies de fout in op het moment dat menselijke redelijkheid en liefde ondergeschikt gemaakt worden aan een verabsoluteerd systeem van leerstellingen en leefregels. Oftewel: (een veronderstelde) God wordt boven de mens geplaatst. Het is voor mij een belangrijke reden om iedere religie af te wijzen. Maar dat wil niet zeggen dat een christen of een moslim mijn broeder of zuster niet kan zijn. Mijn

overtuiging matcht niet maar mijn menszijn doet dat wél. Als de christen of moslim dat ook inziet, is er heel wat gemeenschappelijkheid. Dan relativieren we God en vooral alle ideeën die we over Hem hebben, en zien we in de medemens onze gelijke, dan zien we onszelf in elkaar.

Deel 2: Maak alle volken tot mijn discipelen

Tweede blok originele tekst

‘Eenzelfde idee van verovering’

In een interview met de Franse katholieke krant ‘La Croix’ stelt de paus dat ‘islam en christendom eenzelfde idee van verovering delen’. Vandaar dat hij vindt dat de islam niet als een bedreiging moet worden gezien. ‘Het is waar dat het idee van verovering inherent is aan de ziel van de islam,’ aldus de paus. ‘Echter, het is ook mogelijk om de opdracht in het Mattheus Evangelie, waar Jezus Zijn discipelen naar alle naties stuurt, met de term van hetzelfde idee van verovering te interpreteren.’

Ogenschijnlijk trekt de paus dus een parallel tussen de islamitische verovering – bekend als de jihad, de heilige oorlog of strijd die wordt gevoerd tegen de ‘ongelovigen’ – en de christelijke zending.

Dit is een buitengewoon opmerkelijke stellingname van de paus. Het is toch een foute vergelijking om de christelijke zending min of meer gelijk te stellen met de jihad. Een terrorist en een zendeling hebben toch beslist niet dezelfde bedoelingen?

Reactie

De schrijver maakt hier een denkfout, lijkt me. De paus stelt enkel vast dat er sprake is van een overeenkomstig achterliggend idee. Dit idee betreft de opdracht: 'maak alle volken tot mijn discipelen'. Daarmee heeft de paus een punt, maar het betekent natuurlijk niet dat hij een vreedzame zendeling en een geweldadige jihadstijder over één kam scheert.

Derde blok originele tekst

Het is juist andersom. Een terrorist, een jihadist wil inderdaad de wereld veroveren, voor de islam, voor Allah, maar ongelovigen moeten worden gedood. Jihadisten zaaien dood en verderf, vermoorden christenen.

Reactie

Jihadisten hebben het niet zo op mensen die anders denken dan zij. Los van het geweld, is dat geen opvallend verschijnsel - neem de gemiddelde christen. Zelfs inclusief het geweld zijn er behoorlijk wat vergelijkbare voorbeelden uit de geschiedenis aan te dragen. Christenen (ook niet-katholieken) zijn de wereld over gegaan om het evangelie te brengen (vaak in combinatie met rijkdom vergaren...) en de vreemdeling die dat niet beliefdde, werd vaak vermoord (en beroofd). Dat gebeurde onder de meest zieke voorwendselen, zoals dat de heiden die zich niet bekeren wilde, gewoon vermoord kon worden omdat het niet uitmaakte of hij nu of later naar de hel zou gaan.

Vervolgens is een moslim niet automatisch een terrorist of een jihadist, ook een belangrijke relativering die je nalaat te maken. Een christen is dat toch ook niet, ook al zijn er genoeg die vergelijkbaar gedrag hebben vertoond? Je conservatieve geloofsgenoten in Amerika lopen rond met de bijbel in de ene en een gun in de andere hand.

Vierde blok originele tekst

Een zending wil het Evangelie verkondigen, voor Christus, in het verlangen en met het gebed dat ongelovigen tot geloof in Hem zullen komen. Nooit zal een ware zending een ongelovige doden.

Reactie

Tsja, over een ware aanhanger van de islam zal hetzelfde gezegd worden door de gemiddelde moslim, hoewel het woordje 'ware' moeilijk te definiëren valt. Wat je voor ogen moet houden is dat de meeste volgers geen voorstanders van geweld zijn. Daarom is de jihadist geen reden om de islam te bestrijden – precies wat de paus zegt.

Vijfde blok originele tekst

En zeker, de paus keurt het terrorisme af en neemt het op voor vervolgte christenen. Maar als je de overeenkomsten tussen het christendom en de islam probeert te benadrukken, kom je klem te zitten in bizarre vergelijkingen.

Reactie

Als het om intermenselijke relaties gaat en om het normaliseren van de verhoudingen, is het per definitie vruchtbaarder om naar de overeenkomsten dan om naar de verschillen te kijken. Als je blijft volhouden en uitdragen dat enkel christenen de ware godsdienst aanhangen, dan zal dat niets anders tot gevolg hebben dan nog meer ellende.

Deel 3: Verenigen contra respecteren van godsdiensten

Zesde blok originele tekst

Ontmoetingen met andere religieuze leiders

De afgelopen tijd heeft de paus diverse keren ontmoetingen gehad met religieuze leiders van andere godsdiensten, waaronder de islam. Verschillende keren heeft hij daarbij opgemerkt dat 'wij allemaal kinderen van God zijn', wellicht met de achterliggende gedachte: kinderen van dezelfde god.

Het lijkt erop dat de paus het liefst de verschillende godsdiensten wil verenigen, zoals het christendom, het jodendom, de islam, het boeddhisme en het hindoeïsme. Gelet op zijn uitspraken en ontmoetingen lijkt zijn eerste voorkeur uit te gaan naar een samengaan van christendom en islam, ook wel genoemd chrislam. Al vaker heeft hij aangegeven dat de God van de christen en Allah van de moslims dezelfde god zijn.

Reactie

De islam en het christendom delen dezelfde ontstaansgeschiedenis, dus dat klopt wel. In zekere zin hebben beide religies het over dezelfde God. Toch zal de paus geen voorstander zijn van een chrislam. Hij lijkt te prediken wat de Dalai Lama ook deed: veronderstellen dat je met de ander meer gemeen hebt dan dat je van hem verschilt. Echt respect betekent dat je je claim op de waarheid loslaat en ruimte geeft aan mensen met andere overtuigingen en andere ideeën over wat waarheid is. Anders kom je nergens – en dat beseft de paus heel erg goed, denk ik. Jammer dat veel christenen daar echt helemaal niets van lijken te begrijpen, net als veel moslims.

Naar mijn idee zou een gelovige moeten zeggen: "ik ga uit van die en deze waarheid en ik hoop dat het klopt, want ik kan het niet bewijzen." Dat zou realistisch zijn en het zou je houding bescheidener en toleranter maken. Geloof en twijfel horen meer bij elkaar dan geloof en overtuiging, omdat alle geloof op aannames gebaseerd is.

Zevende blok originele tekst

Ik beschouw dit als een buitengewoon gevaarlijke ontwikkeling. Je krijgt er wellicht de handen van tal van regeringsleiders en religieuze leiders voor op elkaar. Het past in een ontwikkeling naar de cruciale rol die de paus steeds meer lijkt te gaan spelen in deze eindtijd.

Reactie

'Deze eindtijd'? Dit is echt een hardnekkig reli-stokpaardje. Het idee dat we in de eindtijd leven, bestaat al sinds Jezus verdween van deze aardbodem. En de geschiedenis heeft ontzettend veel redenen gegeven om het verband te leggen, als je daar gevoelig voor bent. Relatieveer dit toch, al was het maar door woorden uit de Bijbel zelf te gebruiken: 'Eén dag bij den Here is als duizend jaar en duizend jaar als één dag.' De zin waarin de eindtijd hierboven wordt genoemd is bijgevolg een wat vreemde insinuatie, die toch wel heel erg complotdenkerig aandoet.

Achtste blok originele tekst

Wereldleiders vliegen af en aan. Ook onze koning en koningin gingen bij hem op bezoek. Waarom? Hebben ze zijn zegen nodig? Ook geestelijke leiders gaan bij hem op bezoek? Waarom? Is hij de hoogste leider?

Reactie

Waarom zouden de koning en koningin niet bij de paus op bezoek gaan en wel bij andere belangrijke figuren? Ik denk dat de koning en de koningin zich niet veel gelegen laten liggen aan al die eindtijd-retoriek. De paus is een soort van bevriend en invloedrijke persoon, dus het hoeft ons in het geheel niet te bevreemden of te ontzetten dat de koning en koningin, zo ook andere leiders (geestelijk of niet), een ontmoeting met de paus wensen. Als je zoiets alleen maar uit je eigen argwanende perspectief kunt beoordelen, wordt het wel heel moeizaam.

Deel 4: De paus als geestelijke wereldleider

Negende blok originele tekst

Geestelijke wereldleider?

Waar loopt dit op uit? Is het een vreemd idee om te veronderstellen dat de paus de geestelijke wereldleider is of wordt. Al vaker heeft hij zich positief uitgesproken over een wereldregering. In het verleden hebben veel christenen al verwezen naar de paus als de antichrist. En nog steeds zijn er die zo naar hem kijken. In naam van de Rooms-Katholieke Kerk zijn in de geschiedenis afschuwelijke misdaden gepleegd tegen zeer veel christenen. Velen zijn op de brandstapels gezet omdat ze in ogen van de kerk ketters waren.

Ik schrijf dit niet om met de beschuldigende vinger naar de huidige paus of naar de Rooms-Katholieke Kerk te wijzen. Allerminst. Wel wil ik u vragen om alert te zijn. Wees zeer alert op de contacten van deze paus met andere godsdiensten. En let op zijn uitspraken over de 'goden' van de andere religies.

Reactie

Geen beschuldigende vinger? Je insinueert anders nogal wat! Dit vind ik toch wel erg ver gaan. Je benadrukt je aanklacht zelfs door de misdaden te benoemen die namens de Rooms-Katholieke kerk gepleegd zijn jegens christenen. De boodschap lijkt te zijn: "kijk naar de moordenaarstraditie waar de paus uit voortkomt en beoordeel daar de huidige situatie mee, en nee, ik beschuldig niets of niemand!" Gevaarlijke praat; je creëert een sfeer waarin wantrouwen jegens de paus en de katholieke kerk plausibel en acceptabel wordt gemaakt.

Het historisch perspectief wordt verder wel erg selectief ingezet. Het lijkt nu net of de Katholieken de grote boosdoeners zijn binnen de christelijk-religieuze context en dat is toch wel een heel erg valse voorstelling van zaken. Vervolgens kunnen we geen onderscheid maken tussen rooms-katholieken en christenen. Rooms-katholieken zijn christenen. Gemakshalve kunnen we stellen dat het de eerste georganiseerde

christelijke beweging van formaat was, later gevolgd door de oosters-orthodoxe kerk en de protestantse stromingen die n.a.v. de Reformatie ontstonden. Geweld was er altijd en overal, ook tussen deze christelijke stromingen en niemand ging vrijuit.

En als je het katholicisme graag als bolwerk van de duivel ziet, bedenk dan dat de Bijbel binnen dit bolwerk zijn vorm en (veel van zijn) inhoud heeft gekregen op basis van de theologie die in de vierde eeuw na Christus zijn uiteindelijke vorm kreeg (ja, eerst de theologie, daarna de Bijbel...). Hadden ze nog vijf decennia gewacht met het afronden van de Bijbel, dan was de Mariaverering er waarschijnlijk ook in opgenomen.

Deel 5: Er is maar één God

Tiende blok originele tekst

Er is maar één God, Die de ware God is: de God van de Bijbel. Hij alleen.

Reactie

Dat is een mening, een aanname, een geloof en een verifieerbare waarheid kan er niet aan toegekend worden. Bijgevolg is dit niet al te handig om op deze manier te zeggen. Je mag het voor jezelf zo vinden, maar het als algemene waarheid de wereld in slingeren, getuigt niet van veel realiteitszin en is zelfs gevaarlijk. Het is namelijk precies deze stellingname (die vrijwel iedere volger van om het even welk geloof in de een of andere vorm propageert) die de problemen veroorzaakt. Zij zet mensen tegenover elkaar, wakkert haat aan en het resulteert in ruzie en oorlogen. Gelovigen zijn daar echter compleet blind voor en zijn en blijven er maar van overtuigd dat zij en zij alleen de waarheid in pacht hebben. Waarom zeg je niet: “ik denk dat er maar één God is, namelijk die van de Bijbel”? Een private mening is geen algemene waarheid.

Elfde blok originele tekst

Hij is beslist niet dezelfde als de god van de islam.

Reactie

Zoals ik al zei: beide religies hebben dezelfde ontstaansgeschiedenis. Daarna zijn mensen op verschillende manieren aan de haal gegaan met hun godinterpretaties en heeft dat tot twee verschillende godsdiensten geleid, beiden met hun eigen waarheid. Om tot verdraagzaamheid te komen, is het niet verkeerd om te wijzen op de ontstaansgeschiedenis, lijkt me. Dat is alles wat de paus doet.

Deel 6: Op weg naar de hel

Twaalfde blok originele tekst

Nog niet zo lang geleden gaf deze paus aan dat atheïsten gered kunnen worden door het doen van goede werken, omdat Jezus toch voor iedereen is gestorven, zoals hij eraan toevoegde. Zo leidt de paus ongelovigen op de weg naar de hel. Met zo'n advies maakt hij zich kenbaar als een dwaalleraar.

Reactie

"Zo leidt de paus ongelovigen op de weg naar de hel"? Wat een uitspraak! Kun je niet beter zeggen: "hij meent iets anders dan dat ik doe."? In de Rooms-Katholieke traditie zijn goede werken altijd meer van belang geweest en misschien dat de paus meer aan oprechtheid dan aan geloof hecht. Lijkt mij niet zo gek, want waarom zou ik naar de hel moeten, als ik nu oprecht niet kan geloven dat er enige waarheid te vinden is in de christelijke leer (als het gaat om de interpretatie van wie God is en hoe Hij zich ten opzichte van ons verhoudt) en tegelijkertijd oprecht als een goed mens door het leven wil gaan? De paus haalt de scherpe kantjes er wat vanaf en daar is veel voor te zeggen, wat mij betreft.

Deel 7: De ware redding

Dertiende blok originele tekst

Redding is er alleen door geloof in de Heere Jezus, door het offer dat Hij gebracht heeft. Alleen Zijn bloed reinigt van alle zonden.

En tenslotte: Laten we bidden voor de paus, dat de Heere Jezus door Zijn Woord en door de Heilige Geest, Zich aan Hem openbaart als de enige Weg, de enige Waarheid en hét Leven. Niemand kan tot God, de Vader, komen dan door Hem.

Reactie

De essentie van het christendom in een paar zinnen, die jij voor alles en iedereen als de absolute waarheid ziet. Het is een typisch religieuze theorie, waar je geloof aan hecht of niet, maar waar geen enkel bewijs voor is. Het offer van Jezus is gebaseerd op een pervers menselijk gebruik, namelijk de offerrite, die zegt dat je je schuld kunt afwentelen op een onschuldig levend wezen. Ik vind het totaal onacceptabel. Het is geen oorspronkelijk idee van een liefdevolle God; de leerstelling van Gods zoenoffer is een puur menselijke constructie. Ik houd het erop dat die bedacht is om de christelijke religie gemakkelijker ingang te doen vinden binnen het ratjetoe aan religies en culturen die in het Romeinse Rijk voorkwamen.

Ik zou m'n waarheidsaanspraak wat relativeren, zo fraai is het allemaal niet.

Conclusie

Dirk van Genderen en de meeste mensen die op zijn stuk reageerden, menen van alles te kunnen beweren. Dat gebeurt op basis van een verondersteld eigen gelijk, wat gebaseerd is op een blind vertrouwen in de Bijbel en een zo letterlijk mogelijke interpretatie daarvan, veronderstellende dat zelfs in elke punt en komma Gods bedoelingen zichtbaar worden gemaakt. De overtuiging overheerst bij de goede kant te horen. Alles wat afwijkt van de eigen overtuiging wordt veroordeeld.

De paus lijkt een stuk milder en bereid om de waarheid van het christendom te relativiseren. Vast niet voor zichzelf, en dat hoeft ook niet, maar hij laat andersdenkenden wel in hun waarde en veroordeelt niet. Het lijkt me verstandig, al was het maar omdat ieder geloof op aannames gebaseerd is; je veronderstelde gelijk is op geen enkele manier te bewijzen. De paus probeert een basis te leggen voor wederzijds begrip en een vruchtbare dialoog. Daarvoor hoeft je een andere zienswijze niet voor waar aan te nemen, je laat enkel de claim op het eigen gelijk los. Het is een perspectief dat in elk opzicht redelijker en liefdevoller is.

Erich Fromm schrijft in *Psychoanalyse en religie* (1950) dat het erom gaat dat de mens 'volgens de liefde leeft en volgens de waarheid denkt'. En vervolgens: 'Als de mens dit doet, zijn de systemen die hij gebruikt van secundair belang. Doet hij dit niet, dan zijn zij van geen enkel belang.' Ik had het niet mooier kunnen zeggen. En let wel, Fromm bedoelde met 'waarheid' geen religieuze waarheid, maar koppelt het begrip aan kennis en inzicht omtrent de mens zelf. Hij was een humanist.

Robert Termorshuizen